

УДК 372.891

**ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ
ГІМНАЗІЇ ЧЕРЕЗ НАВЧАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В УМОВАХ
ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ**

Покась Лілія Антонівна,

к.п.н., доцент,
завідувач кафедри
психолого-педагогічних дисциплін,
e-mail: lilia.pokas@gmail.com

Кривошей Вікторія Сергіївна,

бакалавр,
e-mail: demidovavs88@ukr.net
НПУ імені М.П. Драгоманова
Київ, Україна

Анотація. Здійснено педагогічний експеримент як самостійне, завершене дослідження. Апробовано авторський матеріал навчального дослідження з географії інтегрованого змісту. Доведено можливість навчального дослідження впливати на формування предметної компетентності учнів гімназії. Виокремлено критерії сформованості предметної компетентності учнів. Продемонстровано новий підхід до вивчення географії інтегрованого змісту, закладеного в моделі «Нова українська школа».

Ключові слова: предметна компетентність, географія, учні гімназії, навчальні дослідження, формування, інтегроване навчання, інтегрований зміст.

Географія – найбільш інтегрований курс із шкільних предметів, тому для окреслення географічних компетентностей враховувались особливості викладання предмету. Удосконалення освітнього процесу з позицій компетентнісного підходу полягає в тому, щоб навчити учнів застосовувати набуті знання й уміння в конкретних навчальних та життєвих ситуаціях. Сьогодні в українській шкільній освіті звертається увага на інтеграційні процеси, їх важливість, необхідність та перспективність. Модель «Нова українська школа» передбачає інтеграційні процеси у гімназії та ліцеї як спосіб для реалізації компетентнісного підходу [1]. Отож на межі

суперечностей між попитом та реальним станом на практиці виникла необхідність дослідити дану проблему.

Метою нашого дослідження стало з'ясування впливу навчальних досліджень з географії та виявлення важливості їх для формування предметної компетентності в умовах інтегрованого навчання в новій українській школі.

Об'єкт дослідження – це освітній процес в гімназії за моделлю «Нова українська школа». Предметом дослідження є навчальні дослідження з географії інтегрованого змісту.

Гіпотеза дослідження полягає у тому, що використовуючи систематично в освітньому процесі навчальні дослідження з географії інтегрованого змісту можна вплинути на формування (як процес) предметної компетентності через підвищення інтересу (мотиву) до вивчення самого предмету.

Відповідно до мети та гіпотези дослідження нами були поставлені наступні дослідницькі завдання:

1. Визначити інноватику навчальних досліджень та особливості методики проведення в умовах інтегрованого навчання.

2. Встановити вплив навчальних досліджень з географії інтегрованого змісту на формування предметної компетентності учнів гімназії.

3. Провести педагогічний експеримент щодо впровадження в освітній процес матеріалу навчальних досліджень з географії інтегрованого змісту та виявлення підвищення інтересу (мотиву) до вивчення географії як інтегрованого предмета.

4. Розробити критерії сформованості предметної компетентності учнів гімназії.

Розглядаючи структуру навчального дослідження, можемо заявити, що вона орієнтована на підвищення мотивації до навчальної діяльності. А мотив, на нашу думку, є засобом для формування чогось конкретного. Навчальні дослідження передбачають самостійну роботу учнів в урочний та позаурочний час. За навчальними програмами з географії виконувати їх радять у вигляді

рефератів, міні-проектів, усних повідомлень, презентацій, схем-маршрутів, есе, карт, тощо. Використання навчальних досліджень з географії інтегрованого змісту допоможе учням реалізувати власні творчі здібності та дозволить провести паралелі з повсякденним життям та теоретичним матеріалом теми уроку. І цим ми можемо підтвердити важливість та спроможність навчальних досліджень як для інтеграції шкільних предметів, так і для формування предметної компетентності.

Дослідження є загальним терміном та використовується в багатьох науках, в тому числі і в географії. Однозначного визначення поняття в педагогічній науці немає. Отож ми будемо дотримуватися змішаного тлумачення цієї дефініції. Дослідницька діяльність учнів передбачає виконання завдань творчого плану, перш за все самостійних, які мають формувати в учнів гімназії власний погляд на навколишній світ. З точки зору вчених, дослідження можуть дублюватися або мати однаковий кінцевий результат. Обов'язковою умовою дослідницької діяльності школярів є самостійний характер проведення робіт відповідно до поставленої мети і завдань [2, С.43].

Навчальні дослідження в залежності від поставленого завдання допоможуть сформувати нові уміння учнів. До таких можна віднести уміння аналізувати, порівнювати, систематизувати, узагальнювати, шукати причинно-наслідкові зв'язки, та можливість використовувати технічні засоби навчання. Важливо навчити школярів аналізувати інформацію, формувати план виконання навчального дослідження та робити висновок власного дослідницького експерименту. Науковці та практики відзначають, що формування компетентної особистості, здатної до саморозвитку, самовдосконалення найбільш повно реалізується у процесі розвитку творчої або дослідницької діяльності учня [2; 3; 4].

Педагогічний експеримент проводився в реальних умовах на базі закладу загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів № 186 міста Києва. Для проведення педагогічного експерименту було залучено учнів двох класів: 20 чол. -

Добавлено примечание ((К1)): 03

контрольний та 22 чол.- експериментальний. На констатувальному етапі педагогічного експерименту ми ознайомились з проблемою формування предметної компетентності у психолого-педагогічній літературі та у педагогічній практиці, що дало можливість виявити недоліки формування предметної компетентності з географії у школі як з боку науковців, так і з боку вчителів-практиків. На цьому ж етапі були розроблені критерії, за якими ми визначили ефективність формування предметної компетентності з географії інтегрованого змісту у школі I-III ступенів № 186 міста Києва:

- інтерес учнів до уроків з предмету «Географія» інтегрованого змісту;
- якість викладення предмету «Географія» інтегрованого змісту;
- рівень сформованості знань та вмінь учнів в умовах інтегрованого навчання.

Використовуючи виокремлені нами критерії формування предметної компетентності під час проведення навчальних досліджень, ми провели зріз знань учнів і отримали результат (рис.1).

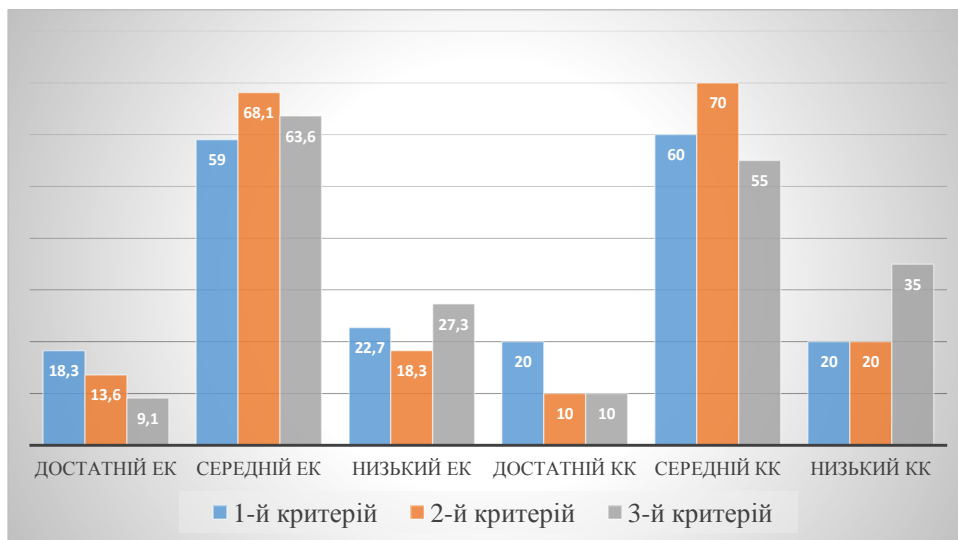

Рис. 1. Початковий рівень сформованих предметних компетентностей учнів на формувальному етапі

Оскільки наше завдання складалося з того, щоб перевірити можливості формування предметної компетентності через навчальне дослідження при вивченні предмету «Географія» інтегрованого змісту, то на етапі формувального експерименту ми обрали контрольний клас, який навчався за традиційною методикою проведення уроків і експериментальний клас, у якому проводили максимальну кількість навчальних досліджень з географії інтегрованого змісту. В кінцевому результаті ми отримали (рис.2):

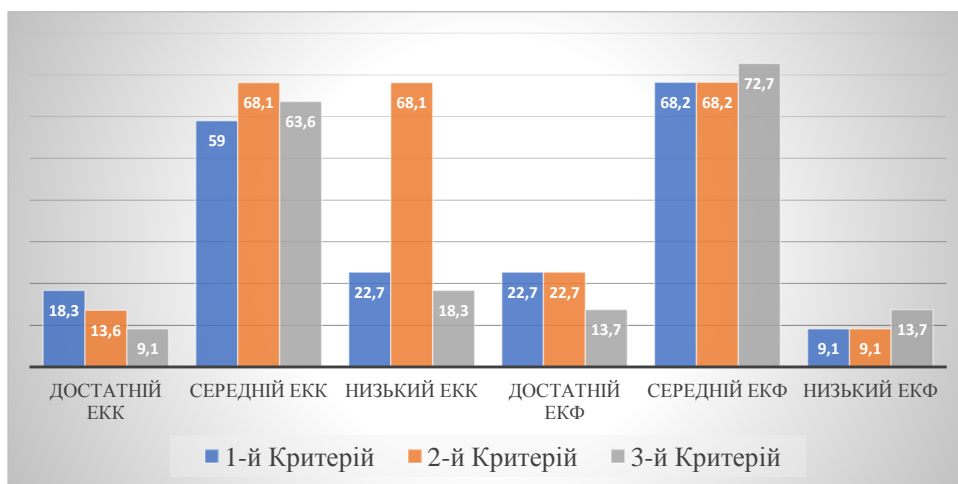

Рис.2. Порівняння рівнів початкового та підсумкового етапів експерименту експериментального класу (22 чол.)

Проаналізувавши отримані результати, ми бачимо, що у контрольному класі показники залишилися майже не змінними. В експериментальному - прослідковується тенденція підвищення рівня сформованості предметної компетентності, а саме – за критерієм: інтерес учнів до уроків з предмету «Географія» інтегрованого змісту: достатній рівень зріс на 4,4%, середній рівень зріс на 9,2%, низький знизився на 13,6%.

За другим критерієм: якість викладення предмету «Географія» інтегрованого змісту: достатній рівень зріс на 9,1%, середній рівень залишився майже не змінним, низький знизився на 13,6%. За третім критерієм: рівень сформованості знань та вмінь учнів: достатній рівень зріс на 4,6%, середній рівень зріс на 9,1%, низький знизився на 14,2%.

Отже, проведений нами експеримент як самостійне, педагогічне дослідження на актуальну тему завершено. Отримані результати показали, що впровадження експериментальної методики використання навчальних дослідження з географії інтегрованого змісту є ефективними і доцільними; навчальні дослідження спроможні вплинути на формування предметної компетентності; географія здатна до інтеграції; сформульована нами наукова гіпотеза підтвердилась.

Своїм дослідженням ми не претендуємо на повне розкриття всіх педагогічних проблем. Подальшого вивчення заслуговують організаційно-педагогічні умови інтеграції шкільних предметів, методичні особливості впровадження навчальних досліджень в освітній процес гімназії та ліцею.

Список літератури

1. Нова українська школа. *Сайт Міністерства освіти і науки України.* [//https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola.](https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola)
2. Воеводіна К., Покась Л. Проблема формування предметної компетентності учнів у процесі вивчення географії України дослідницько-пошуковим методом /К. Воеводіна, Л.Покась // **XX Всеукраїнська** науково-практична конференція «Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість в умовах Європейської інтеграції. – м. Київ, 21.04. 2017 р. - К.: Вид-во Європейського університету, 2017. – Т. 1 - С. 43.
3. Мороз П. В. Дослідницька діяльність учнів в процесі навчання історії України: методичний посібник/ Мороз П. В. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 128 с.

4. Іванова О. Дослідницька діяльність на уроках географії у загальноосвітній школі //Наукові записки кафедри педагогіки, 2016. – Випуск (40) . –С. 88-96.
Retrieved із <https://periodicals.karazin.ua/pedagogy/article/view/14849>